

Плакида Г. А.,
Аспірантка НТУУ «КПІ», м. Київ

ІНДИВІДУАЛЬНО-АВТОРСЬКИЙ ПІДХІД ДО ВЖИВАННЯ ОНІМІВ В МЕМУАРАХ ВІНСТОНА ЧЕРЧИЛЛЯ «MY EARLY LIFE»

У статті розглядається прояв авторської індивідуальності при вживанні лексики певного типу, а саме власних назв, в мемуарах Вінстона Черчилля «My early life». В центрі уваги знаходиться індивідуально-авторський підхід до вибору онімів письменником, зважаючи на персональне ставлення автора до пережитих подій.

Ключові слова: оніми, власні назви, мемуари, індивідуально-авторський підхід, ідіостиль.

В статье рассматривается проявление авторской индивидуальности при употреблении лексики определенного типа, а именно имен собственных, в мемуарах Уинстона Черчилля «My early life». В центре внимания находится индивидуально-авторский подход к выбору онимов писателем, принимая во внимание личное отношение автора к пережитым событиям.

Ключевые слова: онимы, имена собственные, мемуары, индивидуально-авторский подход, идиостиль.

This article shows author's personality while using the lexis of a certain type, namely, proper names, in the Winston Churchill's memories «My early life». The author concentrates his attention on the the particularly writer's approach to the proper names' choice, with regard to the personal attitude to the past events.

Key words: onyms, proper names, memories, properly author's approach, individual style.

Дослідження прояву авторської індивідуальності при створенні письмового твору на рівні вживання лексики певного типу зумовлює **актуальність** даної роботи. А особливо, нас цікавить принцип вживання власних назв (далі ВН), або онімів, в мемуарному творі як індивідуально авторський вибір письменника.

Метою нашої статті є дослідження індивідуально-авторського вживання онімів в художніх мемуарах Вінстона Черчилля «My early life». **Об'єктом** дослідження є індивідуально-авторський підхід до вибору ВН автором мемуарів, а **предметом** виступають власне оніми в тексті твору «My early life».

За Суязовою Е.А. авторська індивідуальність максимально відчувається в художніх текстах як на рівні авторської свідомості, так і на рівні літературної форми [6, с. 2]. Саме художність даного твору дозволяє досить широко розглянути індивідуальний прояв особистості автора. А в зв'язку з високим інтересом до питання авторської індивідуальності в науковій та історичній прозі, ми розглядаємо персональний прояв автора саме в мемуарному тексті, який є насиченим історичними подіями та фактами. Ми спробуємо виділити особливості вживання онімів, які можна вважати індивідуальними і які можуть характеризувати індивідуальну манеру автора.

Звернемось до трактування індивідуального стилю, або ідіостілю, у функціональній стилістиці. Ідіостиль розуміється як сукупність домінуючих характерних властивостей мовлення індивіду, які проявляються у вживанні мовних одиниць – як в якісному, так і в кількісному відношеннях – в рамках даного функціонального стилю, жанру, текстової категорії і т.п. І тому співвідноситься не з мовною особистістю загалом, а мовною особистістю в певній соціальній ролі суб'єкта мовлення. В зв'язку з цим і основний методологічний принцип аналізу ідіостілю вченого, письменника, публіциста той же, що і в функціональній стилістиці, а саме констатуючий лінгвістичний і пояснювальний, що заключається у встановленні впливу екстралінгвістичних факторів на формування ідіостілю даної мовної особистості [4].

Ми хочемо звернути увагу на індивідуальний вибір лексики художнього мемуару, а саме на оніми, що несуть в собі значний блок інформації та відображають ідіостиль автора, адже їх кількість в мемуарах Вінстона Черчилля складає майже 3500 одиниць.

На противагу біографії Черчилля, яка експліцитно зосереджена на детальному портретному описі об'єкта біографії, всі суб'єктивні жанри (автобіографія, мемуари, листування) відтворюють особистість опосередковано: суб'єктивність цих жанрових різновидів документальної літератури полягає в тому, що вони відображають світобачення самої особистості, її концептосферу, представлену індивідуальними концептами, об'єктивованими відповідними мовними засобами [3, с. 16].

Виявлення індивідуальності автора та особливості його світогляду стосуються надання переваги та частотності вживання певних груп онімів. За допомогою тих чи інших власних назв автор може створити свою власну форму викладу матеріалу, який впливає на сприйняття тексту читачем та впливає на його думки.

Необхідно встановити зв'язок загального вживання лексики в мемуарних текстах з індивідуальним, який є безпосередньо пов'язаним з особистістю автора. Адже В.В. Виноградов вказував на те що в творчості великих письменників «об'єктно-структурні властивості» переплітаються із «суб'єктивними властивостями подоби письменника і його художньої манери» [2, с. 16].

В структурі словесно-художнього твору мовленнєва тканина осмислюється, сприймається та досліджується не в одній площині суміжності та взаємодії частин, не тільки в плані поєднуваності та послідовності словесних рядів, але і в декількох вимірах. Наприклад, в повісті, новелі важливим є вивчення співвідношення чергування авторського оповідання та діалогів персонажів, форм прямого та непрямого мовлення та інших форм варіації мовлення [2, с. 16].

В мемуарах Вінстона Черчилля мовлення є переважно непрямим та повністю представляє собою авторське оповідання. Тобто оніми, які є невід'ємною частиною даного твору взаємодіють та суміщаються з іншими елементами твору в одному вимірі.

Варто зазначити, що слово живе в тексті, де воно включається в сітку взаємопов'язаних, взаємозалежних засобів висловлення думки і почуття. Як елемент тексту слово може втрачати стилістичну нейтральність та отримувати додатковий заряд, може використовуватись в рамках реєстру, до якого воно належить, або поза ними, може отримувати стилістичну маркованість [7, с. 31].

Реєстр же представляє собою систему відбору мовних засобів, яка, в свою чергу, базується на ситуації, що може бути залежною від багатьох факторів, а особливо від соціальної сторони. В мемуарах Вінстона Черчилля соціальна ситуація є багаторівневою: спогади дитинства, події під час війни, політичне життя автора та інші. Тобто, виклад інформації та її сприйняття проходять в рамках певного складного реєстру.

Маємо звернутись до тлумачення ідіостилію в рамках художнього тексту, адже ідіостиль художнього тексту є актуалізацією мовної особистості письменника в особистому стилі викладу, який є представленим в індивідуальному поєднанні текстових екстра- та інтралінгвістичних (зовнішніх та внутрішніх) параметрів, кожен з яких базується на відповідному типі референтних відносин, що представляють собою мотиваційний базис створення художнього тексту та репрезентативний базис актуалізації в ньому авторського задуму [8, с. 2].

Необхідно пам'ятати, що референція представляє собою співвіднесеність імен мовлення чи їх еквівалентів з об'єктами дійсності (власне референтами). Автор викладає свої спогади та думки, вживаючи певний тип онімів. Такі власні назви мають безпосередній стосунок до об'єктів реальної дійсності, адже ми розглядаємо мемуарний текст, а не виключно художню вигадку. Так об'єктами реальної дійсності в мемуарах Вінстона Черчилля виступають, наприклад, всі вживані топоніми. Так наприклад в реченні «The Afridis live in Tirah, a region of tremendous mountains lying to the north of Peshawar and the east of the Khyber Pass» [1, p. 149] автор вживає поспіль три топоніми територіально пов'язані одне з одним, які є реально існуючим географічними об'єктами.

Категорія персональності / імперсональності, яка проявляється в тексті як вираженість / невираженість авторського чи особистісного, початку, є однією з найважливіших загальнотекстових категорій, що реалізується у всіх типах текстів, в той час як образ автора проявляється тільки в художніх текстах. В художніх текстах, на відміну від нехудожніх, наявність авторського початку, образу автора є конституюючою ознакою, в той час як для багатьох типів нехудожніх текстів характерним є його відсутність [5, с. 221].

Ми розглядаємо художні мемуари, що мають яскраво виражений авторський початок, адже автором даного твору є видатний політик, письменник, журналіст Вінстон Черчилль, який описує перші тридцять років свого життя, передаючи не лише події, але і створюючи свій власний образ, що дає чітке уявлення читачам про даного автора. Оніми виступають одним із інструментів створення даного тексту та його образності. Так антропоніми допомагають створювати образи певних особистостей. Наприклад, в декількох реченнях Черчилль коротко описує синів лорда Уотерфорда: «The eldest, 'Charlie,' was the famous admiral. The second, Marcus, made a great place for himself in society and on the Turf and the third 'Bill,' the soldier, had won the Victoria Cross in Zululand» [1, p. 91]. Для опису трьох людей окрім власних імен персонажів, автор використовує ще додаткові оніми, які допомагають доповнити образи.

Кожен конкретний автор має свою власну пам'ять, яка при створенні твору супроводжується різними почуттями – або ж детальними та конкретними або емоційними, викликаними певним станом напруженості. Також створюється або деталізованість, або ж метафоричність. Так в реченні «I have served officially as a regimental officer in peace or war altogether with the 4th Hussars, the 31st Punjaub Infantry, the 21st Lancers, the South African Light Horse, the Oxfordshire Yeomanry, the 2nd Grenadier Guards, the Royal Scots Fusiliers, and lastly, with the Oxfordshire Artillery» [1, p. 148] відображаються лише факти, які не зазнали емоційного впливу пам'яті автора. На контрасті виступає наступний уривок: «I was also taught to be very fond of Kent. It was, Mrs. Everest said, 'the garden of England.' She had been born at Chatham, and was immensely proud of Kent. No county could compare with Kent, any more than any other country could compare with England. Ireland, for instance, was nothing like so good. As for France, Mrs. Everest who had at one time wheeled me in my perambulator up and down what she called the 'Shams Elizzie' thought very little of it. Kent was the place. Its capital was Maidstone, and all round Maidstone there grew strawberries, cherries, raspberries and plums. Lovely! I always wanted to live in Kent» [1, p. 5]. Очевидно, що дані речення наповнені емоційними переживаннями автора, та більш того, ставленням його няні до певної місцевості. Автор передає ставлення своєї няні та свої власні враження. Даний уривок є яскравим прикладом суб'єктивного ставлення автора до пережитого.

Варто зазначити, що авторський мовний рівень відображає всі ті метаморфози, які відбуваються в мові епохи: в соціальній сфері, в національній свідомості, на психологічному рівні і т.д. У відповідності з цим виділяється декілька напрямків, які вивчають одне мовне явище з різних позицій: психолінгвістика, лінгвопрагматика, прагмалінгвістика і т.д. Ці напрямки досліджують мовні засоби не з позицій статички, норми, а з позиції варіативності, яка є представленою соціальними, політичними, національними, культурними та особистісними особливостями [1, с. 3].

Отже, принцип вживання онімів в мемуарному творі залежить від персонального вибору автора. Індивідуальність Вінстона Черчилля яскраво проявляється в його мемуарах «My early life», в яких можна побачити персональне ставлення автора до пережитих подій. Вживання певного типу власних назв ми вважаємо персональним проявом автора, що базується на достовірних історичних подіях та фактах. Варто пам'ятати, що оніми в даному творі взаємодіють з іншими елементами твору та створюють цілісну картину спогадів та думок автора. Тобто, автор, вживаючи певний тип власних назв, як лексичний інструмент для побудови тексту, намагається передати не лише власну оповідь, але і наповнити твір соціальністю, історичністю та достовірністю.

Література:

1. Ашимова А. Ф. Лингвистические особенности индивидуально-авторского стиля Б. Пастернака в романе «Доктор Живаго» : автореф. дис. на соискание уч. степени канд. фил. наук: спец. 10.02.01 «Русский язык» / А. Ф. Ашимова. – Махачкала, 2010. – 20 с.
2. Виноградов В. В. Проблема авторства и теория стилей / В.В. Виноградов. – М., 1961. – 614 с.
3. Єрьоменко С. В. Лінгвістичні засоби реконструкції особистості Вінстона Черчилля у британській документалістиці : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філ. наук : спец. 10.02.04 «Германські мови» / С. В. Єрьоменко. – Одеса, 2009. – С. 16.
4. Котюрова М. П. Идиостиль, индивидуальный стиль, идиолект / М. П. Котюрова // Стилистический энциклопедический словарь русского языка : [под ред. Кожиной М.Н.] – М. : «Флинта», «Наука», 2003. – Режим доступа до словнику : http://stylistics.academic.ru/36/Идиостиль_индивидуальный_стиль_идиолект.
5. Стилистика английского языка / А. Н. Мороховский, О. П. Воробьева, Н. И. Лиошерст, З. В. Тимошенко. – К. : Вища школа, 1984. – С. 221.
6. Суязова Е. А. Общее и индивидуально-авторское в научных исторических текстах (на материале английского языка) : автореф. дис. на соискание уч. степени канд. фил. наук: спец. 10.02.04 «Германские языки» / Е. А. Суязова. – Москва, 2007. – 20 с.
7. Тураева З. Я. Лингвистика текста (Текст: структура и семантика) : учеб. пособие [для студ. пед. ин-тов по спец. № 2103 «Иностр. яз.»] / З. Я. Тураева. – М. : Просвещение, 1986. – С. 31.
8. Шаркунова О. В. Идиостиль художественного текста как индивидуальное сочетание экстра- и интралингвистических параметров, основанных на референтных отношениях : материалы заоч. научно-практ. конф. [«Актуальные вопросы филологии, искусствоведения и культурологии»], (12 сентября 2011г.) / НП «Сибирская ассоциация консультантов». – Новосибирск, 2011. – С. 2. – Режим доступа к ресурсу : <http://sibac.info>

Джерела ілюстративного матеріалу:

9. Churchill Winston S. My early life: a Roving Commission / Churchill Winston S. – NY : Charles Scribner's Sons, 1930. – 434 p.